

POLSKIE OSIEDLE W RUSAPE

Osiedle Rusape położone było w pobliżu Nyanga National Park i funkcjonowało w latach 1942-1946. Zamieszkiwało je ok. 700. Polaków. Składało się ze 150. murowanych domków krytych blachą. Na placu w centrum osiedla zbudowana została oryginalna kaplica, składająca się z trzech dużych tradycyjnych dla miejscowej architektury chat, krytych strzechą i połączonych kruczankami.

W osiedlu były łaźnie z prysznicami i wannami oraz pralnia. Trzy stołówki zapewniały mieszkańcom posiłki. W największej z nich mieściła się sala teatralna. W pracowni krawieckiej szyto ubrania na potrzeby polskich mieszkańców Rusape. Prowadzono także, dobrze prosperującą dużą osiedlową farmę trzody chlewniej. Funkcjonowała szkoła powszechna dla młodszych dzieci oraz jednoroczna Szkoła Przeprosobienia Gospodarczego dla Dziewcząt. Dzieci po ukończeniu nauki w szkole powszechnej trafiały potem do szkół średnich w innych polskich ośrodkach. W przypadku dziewcząt, było to Gimnazjum w Digglefold. W Rusape działały również drużyny harcerskie i zachowe. Istniał też niewielki szpital.

Osiedle zlikwidowano w 1946 roku, a mieszkańców przeniesiono do Gatoomy (dziś Kadoma). Opuszczone przez Polaków domki są obecnie wykorzystywane przez mieszkańców Rusape.

Do dziś w Rusape pozostał polski cmentarz, który został odnowiony w 2019 roku przez Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej. Prace zostały sfinansowane przez Instytut Pamięci Narodowej.

- Polskie osiedla i delegatury w Afryce w latach 1942-1952
1. Masindi (Uganda)
  2. Kampala (Uganda)
  3. Kaja (Uganda)
  4. Nairobi (Kenia)
  5. Rongai (Kenia)
  6. Makindu (Kenia)
  7. Mombasa (Kenia)
  8. Tengere (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  9. Kigoma (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  10. Kondoa (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  11. Morogoro (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  12. Dar es Salaam (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  13. Ifunda (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  14. Kidugala (Tanganika, dzisiejsza Tanzania)
  15. Abercorn (Rodezja Południowa, dzisiejsza Zambia)
  16. Fort Jameson (Rodezja Południowa, dzisiejsza Zambia)
  17. Bwana M Kabwa (Rodezja Południowa, dzisiejsza Zambia)
  18. Lusaka (Rodezja Południowa, dzisiejsza Zambia)
  19. Kajue Mozabuka (Rodezja Południowa, dzisiejsza Zambia)
  20. Salisbury (Rodezja Południowa, dzisiejsze Zimbabwe)
  21. Marandellas (Rodezja Południowa, dzisiejsze Zimbabwe)
  22. Rusape (Rodezja Południowa, dzisiejsze Zimbabwe)
  23. Digglefold (Rodezja Południowa, dzisiejsze Zimbabwe)
  24. Gatooma (Rodezja Południowa, dzisiejsze Zimbabwe)
  25. Oudtshoorn (Związek Południowej Afryki, dzisiejsza Republika Południowej Afryki)

Fotografie ze zbiorów Centrum Dokumentacji Zsyłek, Wypędzeń i Przesiedleń.

Polska szkoła w Rusape, 1945 r.

Polski kościół w Rusape, lata 40. XX w.

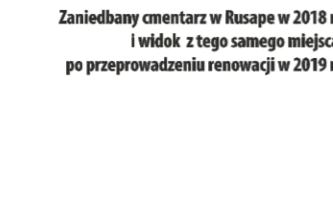
Harcerki przed Szkołą Powszechną III Stopnia w Rusape, lata 40. XX w.

Oczyszczanie polskiego cmentarza w Rusape w 2018 r.

Prace renowacyjne na cmentarzu w Rusape w 2019 r.

Zaniedbany cmentarz w Rusape w 2018 r. i widok z tego samego miejsca po przeprowadzeniu renowacji w 2019 r.

Cmentarz po renowacji i odbudowie w 2019 r.

POLISH SETTLEMENT IN RUSAPE

The Polish settlement in Rusape was located near Nyanga National Park. It operated in the years 1942 - 1946. It was inhabited by approximately 700 Poles. The settlement was made up of 150 brick houses covered with roofing sheets. A unique chapel, consisting of three large traditionally styled thatched huts joined by cloisters, was located in the main square.

The settlement had its own bathhouses with showers and bathtubs and laundry facilities. Three canteens provided the residents with meals. The largest of them additionally housed a theatre hall. Clothes for the needs of the Polish inhabitants of Rusape were sewn in the tailor's workshop. The Poles also ran a well-functioning pig farm. There was a primary school for younger children and a one-year Home Economics Training School for Girls. After graduating from primary school, the children went to secondary schools in other Polish centres. Girls usually attended Digglefold Middle School. There were Cub Scout and Scout organisations in the settlement in Rusape. There was also a small hospital.

The settlement was liquidated in 1946, and the inhabitants were transferred to Gatooma (today's Kadoma). The houses abandoned by Poles are now used by the inhabitants of Rusape.

The Polish cemetery has remained in Rusape until today. It was renovated in 2019 by the Centre for Documentation of Deportations, Expulsions and Resettlements, part of the Pedagogical University of Cracow and the Polish Scouting Association. The works were financed by the Institute of National Remembrance.

- Polish settlements and delegations in Tanzania, 1942-1952:
1. Masindi (Uganda)
  2. Kampala (Uganda)
  3. Kaja (Uganda)
  4. Nairobi (Kenia)
  5. Rongai (Kenia)
  6. Makindu (Kenia)
  7. Mombasa (Kenia)
  8. Tengere (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  9. Kigoma (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  10. Kondoa (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  11. Morogoro (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  12. Dar es Salaam (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  13. Ifunda (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  14. Kidugala (Tanganyika, modern-day Tanzania)
  15. Abercorn (Northern Rhodesia, modern-day Zambia)
  16. Fort Jameson (Northern Rhodesia, modern-day Zambia)
  17. Bwana M Kabwa (Northern Rhodesia, modern-day Zambia)
  18. Lusaka (Northern Rhodesia, modern-day Zambia)
  19. Kajue Mozabuka (Northern Rhodesia, modern-day Zambia)
  20. Salisbury (Southern Rhodesia, modern-day Zimbabwe)
  21. Marandellas (Southern Rhodesia, modern-day Zimbabwe)
  22. Rusape (Southern Rhodesia, modern-day Zimbabwe)
  23. Digglefold (Southern Rhodesia, modern-day Zimbabwe)
  24. Gatooma (Southern Rhodesia, modern-day Zimbabwe)
  25. Oudtshoorn (Union of South Africa, modern-day Republic of South Africa)

Photographs from the collection of the Centre for the Documentation of Deportations, Expulsions and Resettlements.

Polish school in Rusape, 1945

Polish church in Rusape, 1940s

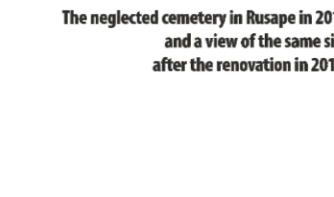
Scouts in front of the Third Degree Primary School in Rusape, 1940s

Clearing the Polish cemetery in Rusape in 2018

Renovation works at the Rusape cemetery in 2019

The neglected cemetery in Rusape in 2018 and a view of the same site after the renovation in 2019.

The cemetery after renovation and reconstruction in 2019

